

Belgrád, a menekültek városa

a volt szerb főváros könnyelmű élete

Belgrád, július. Militärbefehlshaber für Serbien. Így hívják azt a német generálst, aki az állami főhatalom legfőbb birtokosa Belgrádban. Alighogy az ország megszállása befejeződött, a német katonai főparancsnokság első rendelkezései közé tartozott, hogy minden egyesület működését betiltotta. Halálbüntetés terhe mellett tilos ma Szerbiában egyesületi alakítani vagy egyesületi működést kifejteni.

Belgrádban rendkívül sok a menekült. A volt Jugoszlávia minden területéről, északról, délről, nyugatról, Horvátországból, Bácskából, Szlavóniából, Délserbiából jöttek ezek a menekültek. Főleg tisztviselők és közalkalmazottak, ellepték a fővárost s ők a lehangosabbak. Csak egyrésztük kap fizetést, elhelyezni nem tudják őket a hivatalokban, amelyek tulsufoltak. Még azok is, akik eddig fizetést kaptak, sorra elbocsátják. Az elbocsátottak között főleg nők vannak, asszonyt ma nem igen tartanak szerbiai közhivatalban.

Belgrádban azelőtt sem szerették tulságosan munkát, most, hogy sok a munkanélküli tisztviselő, állami alkalmazott, még inkább feltűnő ez a körülmény. Érlekes, hogy a nehéz viszonyok ellenére a lakók állandóan tömve vannak, főleg a menekült tisztviselők lepik el a falatozókat, kávéházakat, kiskocsmákat. A horvátokat szenvélyesen gyűlölik és ebben a menekültek a lehangosabbak.

Belgrádban most nagyszabású munkástoborzás folyik és ezernél több munkást már el is vettek a mult héten Németországba, mezőgazdasági munkára. Zárt különvonatokban Horvátországon keresztül szállítják a németek a munkásokat.

A németek összeírták az összes katonaköteleseket és jelképesen hadifoglyoknak nyilvánították mindenkit, akinek a szerb mozgósítási törvény értelmében katonai szolgálót kellett volna teljesíteni. Ennek folytán a »Militärbefehlshaber für Serbien« ellenőrzése alá került Szerbia egész férfilakossága. Ideiglenesen szabadságot adtak hadifoglyoknak ezeket, akik családjuk körében élhetnek, azonban állandó ellenőrzés alatt állanak.

A félig rombadőlt szerb fővárosban a magyarság helyzete igen nehéz volt. Mindez természetesen a visszaköltözés előtti időszakra vonatkozik, amikor még nagy számban éltek magyarok a volt szerb fővárosban. A felszámolásban levő magyar követség mindent elkövetett, hogy a belgrádi Magyar Közművelődési Szövetséggel karöltve segítsen a magyarságon. Voltak napok, amikor nem jutott kenyér és étel a belgrádi magyaroknak. Újvidékről katonai autókön vittek kenyeret, lisztet, cukrot, szalonnát és zsírt a lakosság számára. A visszavándorlási akció most már befejezés felé közeledik. Július 10-én jár le a jelentkezési határidő és Nisben, Szkopiyében, Kragujevácon, Krusevácon, Mladenovácon már összegyűjtötték a magyarságot. A spekulánsok Belgrádban megrohanták a magyarokat és bizony sokan elkótyavetyélték házukat, butorukat. A pénz becsérelése körül is sok belgrádi magyar üzérkedésnek esett áldozatul. Suttogó propagandával elhitették ezekkel, hogy a hatóságok nem váltják majd be a dinár bankjegyeiket és hónapokig kell a pénzre várni. Mint ismeretes, minden visszavándorlónak biztosították a dinár beváltásánál az 1:10-es arányt, sokan a belgrádi magyarok közül mégis jóval drágábban vették a pénzt.

A mai Belgrád életének legjellemzőbb sajátossága, hogy pénztől mindenki szabadulni igyekszik. Az emberek könnyelműek, huszonnégy órára számolnak csak előre, a lakások tömve vannak. A munka azért lassan itt is megindul, ez inkább a német ösztönzésnek tulajdonítható. Most már a villamosok jó részét forgalomba helyezték, magángépkocsit még nem igen látni, csak katonai autót. A drágaság nagy, de nagy az élénkség is.

A forgalom a Száván és a Dunán jelentős. A németek már egész sor hidat vertek a Száván át. Ott van még a magyarok által épített pontonhid, amelyen a német katonaság először átvonult. A német hidászok helyreállították a szávai vasúti hidat, azonkívül egy újabb cölöphidat is vertek. A magyar pontonhid remek munka és a németek a legnagyobb dicsérrel emlékeznek meg a magyar hidászok kiváló teljesítményéről. Hatalmas alkotmány a németek által vert Dunahid is, amelyen keresztül a Bánát felől özönlöttek a szerb fővárosba a német csapatok. Közlekedésileg az a helyzet, hogy Zimony és India, tehát Zágráb felé megindult a vasúti forgalom. Elég élénk a Bánáttal való forgalom is, ezt főleg hajókon bonyolítják le. (Sz. H.)

ÚJ ISKOLÁT VÁR KISTELEK, a régi épületet előntötte a tavalyi vadvízáradás

Tizennyolc hónapja szükségépületben tanulnak a kisteleki elemiiskolások — Remény és szivárvány a talajvíz

Kistelek, július 10. (A Délmagyarország munkatársától) Két kapuja van Kisteleken az állami elemiiskolának. A mezítlábos, sáros eszímás kisdíakok a kisebbik fapaput szökták használni, a másikon az igazgató lakásába lehet bejutni. Fatornyos kereszt különbözteti meg a többi házaktól az iskolát, meg az, hogy a falakat gerendákkal támasztották alá. A fapapun ilyenkor a jövő tanévi beíratások tudnivalói volnának láthatók, ehelyett azonban különféle szakadozott hirdeményeket rongyol a szél. A fapaput tizennyolc hónapja zárva van, az iskolában másfélszettendő óta nincs tanítás, az iskolaépületet használhatatlanná és lakhatatlanná tette a víz.

Víz az iskola körül

Annyi a cipész Kisteleken, hogy régebben minden második ház műhelyében lábbelit talpaltak, cipőt, eszímát, papucsot készítettek. A cipőiparosok már vagy két éve letették az árt, a kalapácsot és a cipővarrógépet talicskával, ásóval és kapával cserélték fel. Néhány hónap hiányzik, hogy éppen két éve félreverték Kisteleken éjjel a harangot és minden épkézláb ember a gátakhoz sietett, hogy ásóval, kapával, gátépítéssel megakadályozza az észak felől jövő talajviz előretörését. Az emberi munka azonban hiábavaló volt, mert a határt előntötte a víz és előntötte, használhatatlanná tette a nyolcosztályos és kétszáz növendékes elemiiskolát is.

A kis tanyai elemiiskolák magyarok 1940. márciusában arra ébredtek, hogy az iskola falait gerendákkal támasztották alá, az épület körül emberek nyüzsgönek, a vaskapun keresztül a piciny betűkkel telefirkált padokat hozzák ki, kocsiira helyezik és elviszik. A bezárt fapaput előtt az igazgató várta őket és komor szavakkal, nehéz szívvel bejelentette, hogy a tanítás egy időre szünetel.

— A víz nem kímélte az iskolát sem — mondotta az igazgató. — Itt tanítani többet nem lehet. Menjetekek szépen haza, gyakoroljátok az olvasást, a számolást és ismételjétek át, amit eddig tanultatok. Rövidesen majd értesítünk benneteket, hogy hova jártok ezután tanulni... A község új iskolát épít, ott lesz majd ezután a második otthonotok...

A gyermekhad széjjelözlött az esővel fenyegető felhőkkel együtt és az égen kisütött a nap. A határban feljött a szivárvány, mintha emlékeztetni akarna az igazgató úr szavaira: „A község új iskolát épít, ott lesz majd ezután a második otthonotok...”

Ez történt másfélszettendővel ezelőtt Kisteleken. A község képviselőtestülete nemsokkal ezután összeült és elhatározta, hogy a község központjában egyemeletes kőből építendő elemiiskolát emeltet. Kijelölték az iskolaépítésre legalkalmasabb helyet, elkészítették a terveket, — a kijelölt hely azonban még üres, a régi iskola kapui pedig nem tárulnak ki.

— Az elemi iskola — mondotta informáto-

runk —, huszonnégy tanerővel működött, az iskolának nyolc osztálya és kétszáz növendéke volt. A tanítás 16 tanteremben folyt, a tantermeket 3 tanterem kivételével használhatatlanná tette a talajvíz. A tanítás egyideig szünetelt, míg végül az iskoláztatás kérdését úgy oldották meg, hogy az elemiiskolások a polgáriiskola épületében kaptak ideiglenes menedéket.

A polgáriiskolában folyt ezután másfélszettendőn keresztül az elemiiskolai tanítás. A növendékek a délutáni órákban jártak iskolába a tanítás délután két órakor kezdődött és a téli hónapokban már 4-5 órakor véget ért. Az elemiiskolai növendékek nagy száma miatt a tanítás kérdését úgy oldották meg, hogy minden osztály csak minden második nap járt iskolába.

— A napokban Kisteleken járt a kultusz-kormány megbízottja, — folytatta informáto-runk. — A tárgyalások még nem fejeződtek be, reméljük, hogy ügyünk mielőbb megoldáshoz jut.

400 ház

Két utcára nyílik Kisteleken a község háza. A folyosókat nap-nap után ellepi az ügyesbajos dolgukat intéző emberek.

— Ezekilenésszáznegyvenben — mondotta Stammer József adóügyi jegyző — indult meg a község háza felé a lakosság vándorlása. Ebben az évben annyi termés sem volt a talajvíz miatt, hogy a gazdák jórészenek a föld megművelésébe és hozamába befektetett tőkét visszahozta volna. A kormány 12 vagon vetőmagot juttatott a gazdáknak, a várható termést ismét elvitte a víz.

Kétszázhatvan ház dőlt össze az elmúlt évben Kisteleken, 1941-ben 140 lakóházat pusztított el a szennyes áradat. Az árvízkarosultak részére összegyűjtött adományokból eddig már 45 házat építettek fel, az új házak közül 10 lakóházat sokgyermekes családok kaptak. A talajvíz pusztítására utal az adóügyi jegyzőnek az a kijelentése is, hogy Kisteleken a 25-50 holdas gazdálkodók is olyan anyagi helyzetbe kerültek, hogy számosan a tehetős birtokosoknak számító gazdálkodók közül Szeged környékére és a Tiszántúlra részes aratómunkásnak szerződtek el.

— A gazdálkodók köllesse próbálkoznak — folytatta Stammer jegyző —, valamint őszi burgonyával vetik be az árvízpusztította földek nagyrészét. A kapásnövények szépen fejlődnek, a szőlőtermés azonban most is veszélybe került.

Szivárvány

Vadrózsa nyílik a község háza előtt, a templom vaskerítése mellett, ahol nemrég fejezték be a tatarozási, a belső festési munkálatokat. Ahitatos csend, végtelen nyugalom honol a templom falai között, a Mária-oltár előtt egy bekötöttfejjű asszony imádkozik... rája Karle János nemrégiben készült freskói tekintenek le.

— A festési munkálatokat nemrégiben fejeztük be, — mondja Krémén Tamás esperesplébános. A templom freskói Szent István életének egy-egy fontosabb mozzanatát ábrázolják. Az 1828-ban készült templom belső festési munkálatai befejeződtek, a templomépület azonban tatarozásra szorul.

A plébánia ablakából messzire ellátni a község határába, ahol a ringó aranykalászt kaszálják, az emberek megállnak egy-egy pillanatra, azután ismét két marokra fogják a kaszát és eszükbe jut a remény, az 1941. év márciusában Kistelek fölött megjelent szivárvány...

Kardos Imre.

Dr. Kállai Emil a maga, felesége Kiss Otti és a rokonság nevében fájdalommal jelenti, hogy Edesanyja

Özv. Kállai Mórné
Freuder Gizella

életének 81. évében 1941 július 9-én elhunyt. Temetése 1941 július 11-én, pénteken délelőtt 10 órakor lesz a zsidó temető cinterméből.

A Dugonics-térrel külön vilamoskocsi indul délelőtt fél tíz órakor.